

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

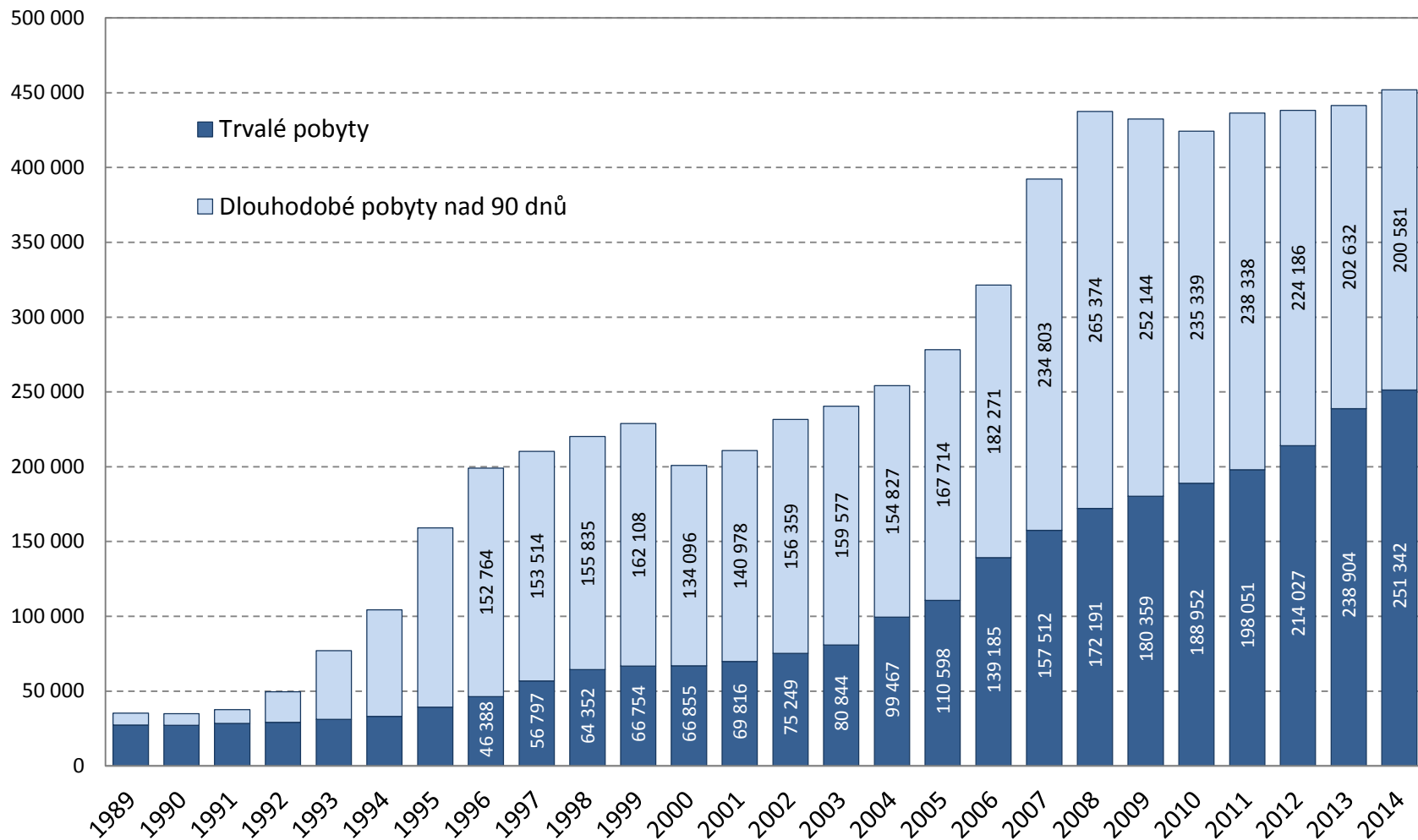
Postoje k imigrantům v České republice a v Evropě: mezinárodní srovnání a vývoj v čase

*Seminář „Poznatky českých společenských vědců o imigraci do České republiky v evropském kontextu“
16. října 2015, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 1, Praha 1 – Malá Strana*

Mgr. Yana Leontiyeva, Ph.D.

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu; 1989 - 2014

Zdroj: MV ČR, ČSÚ 2015

Výzkum postojů k imigraci a imigrantům v kvantitativní sociologii

- ✓ **„Citlivé postoje“** - postoje týkající se jiných etnik a cizinců
- ✓ **„Integrated Threat Theory“** - pocit ohrožení ze strany menšinových/okrajových skupin (záleží na množství a kvalitě kontaktů) :
  - vnímané ohrožení kvality vlastní existence,
  - pocit ohrožení vlastních hodnot,
  - meziskupinová úzkost ,
  - negativní stereotypy.
- ✓ **Teorie moderního rasismu** - už se neodvolává na biologické rozdíly ani neobhazuje diskriminaci, ale akcentuje na:
  - obranu tradičních hodnot,
  - zveličování kulturních rozdílů,
  - odmítání kladných emocí vůči jiným národnostem a etnikům.
- ✓ Problém **sociální přijatelnosti**
  - chování se může lišit od skutečných postojů,
  - odpovědi respondentů mohou odrážet spíše náhled respondentů na to, co je správné a společností oceňované, než skutečné postoje.
- ✓ Problém **„nepostojů“**
  - neexistující nebo zcela povrchní postoje,
  - respondenti neberou výzkum vážně, nechtějí přiznat, že něco neví.

Co se vlastně měří, když se měří postoje k imigraci/imigrantům?

- ✓ Problém **definice a použití termínů** v dotaznících
  - přistěhovalci / imigranti / cizinci / lidé z jiných zemí,
  - lidé jiné rasy / národnosti / etnika / náboženství (žijící v dané zemi nebo obecně).

- ✓ Často používaná **podtémata výzkumů** (aspekty soužití):
  - sympatie, pocity, předsudky, stereotypy,
  - zaměstnávání cizinců,
  - názory na dopady imigrace, „problematizování,, na celospolečenské a lokální úrovni,
  - názor nebo odhady počtu migrantů v zemi,
  - „nároky“ a názory na kulturní přizpůsobování se cizinců a jejich práva,
  - názory na státní politiky související s imigrací – souhlas s aktuálními opatřeními nebo názor na zavedení dalších opatření,
  - sociální distance, ochota přijímat za sousedy, členy rodiny apod.,
  - osobní zkušenosti nebo kontakty s příslušníky minorit / cizinci.

„Není migrant jako migrant“

Výsledky měření postojů k migrantům závisí na tom, jaké používáme otázky, a také na kterou specifickou skupinu migrantů se ptáme.

✓ Země původu migranta

- máme rádi především národy geograficky, jazykově nebo kulturně blízké,
- více tolerujeme migraci ze „západu“ a z „bohatších zemí“,
- některé národnosti tolerujeme více (např. zdají se nám bližší), jiných se naopak obáváme.

✓ Důvod ke stěhování / důvod příchodu do dané země

- nejvíce je tolerována rodinná a studentská migrace (CVVM únor 2015: souhlasí ≈ 80 %),
- pracovní migrace je většinovou populaci vnímána výrazně negativněji (CVVM únor 2015: souhlasí ≈ 40 %)
- více tolerujeme kvalifikovanou pracovní migraci,
- také je obecně více tolerovaná migrace z důvodu válek, etnických či vojenských konfliktů, přírodních katastrof nebo hladomoru.

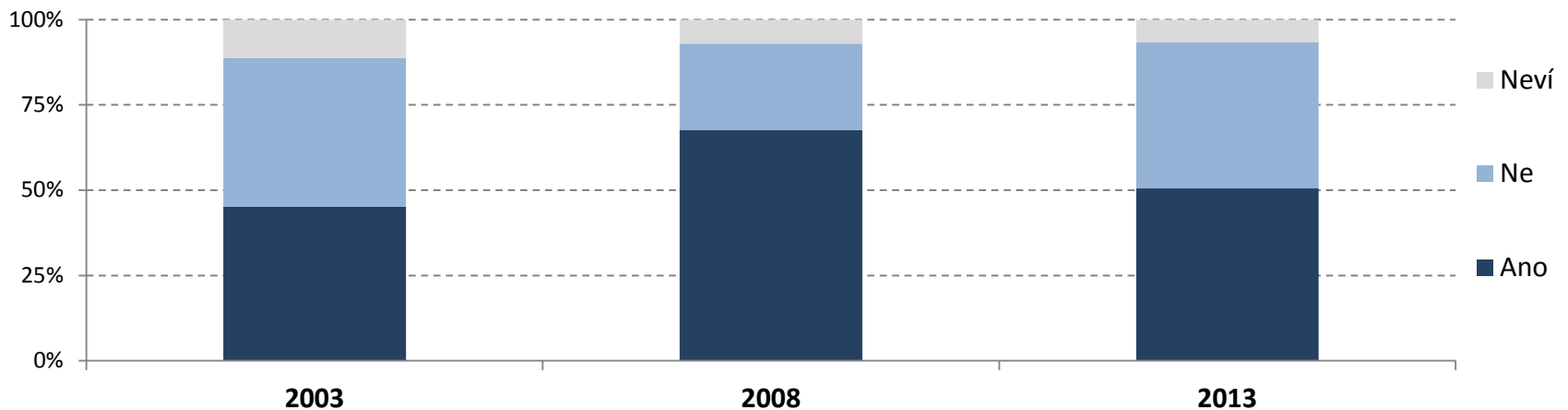
– Ovšem se zdá, že v českém kontextu došlo k výraznému posunu

Jak se proměnil názor na zaměstnávání cizinců v ČR?

Domníváte se, že je správné zaměstnávat cizince v ČR?

	2003	2008	2013
Rozhodně ano	5	10.6	7.8
Spíše ano	40.2	57.1	42.7
Spíše ne	34.6	21.4	34.8
Rozhodně ne	9	3.9	8.1
Neví	11.3	7	6.6
Celkový počet respondentů	N =1047	N = 1028	N=1058

Zdroj: CVVM Naše společnost 2003 květen, 2008 březen, 2013 březen, (procentuální zastoupení odpovědí respondentů)

Zdroj: CVVM 2003, 2008, 2013

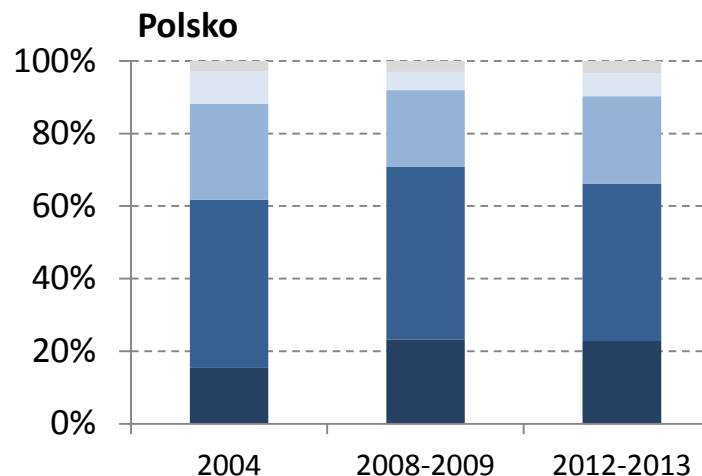
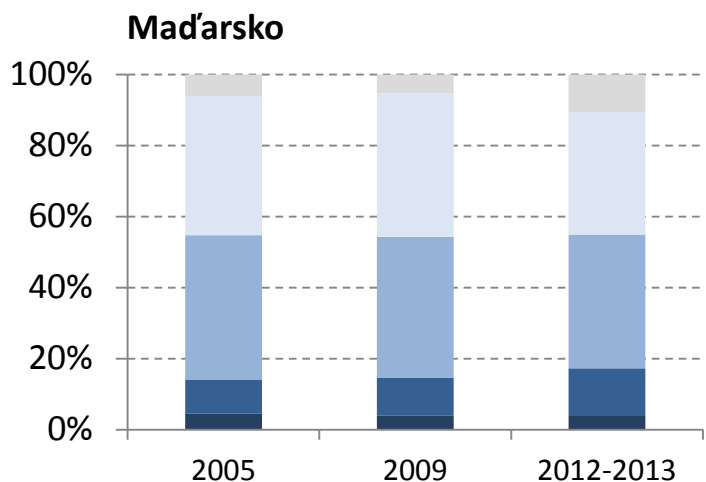
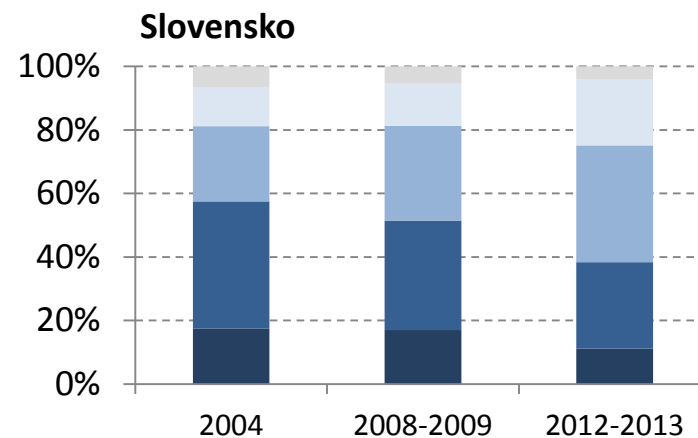
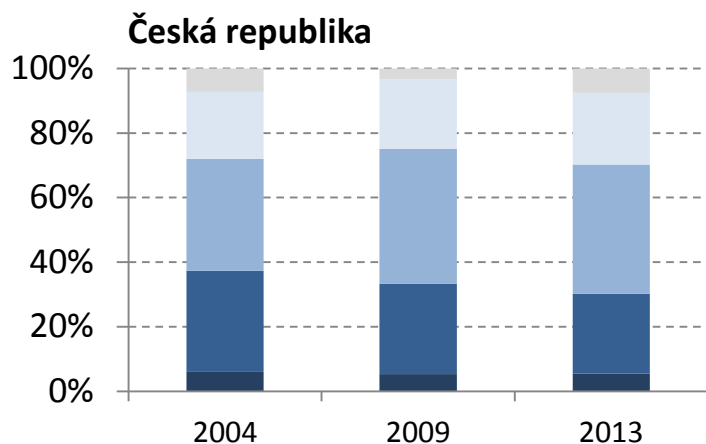
Y. Leontiyeva. Postoje k imigrantům v České republice a v Evropě, 16. října 2015, seminář v PSP ČR

Ochota přijímat lidi stejné / odlišné rasy nebo etnické skupiny v zemích Visegrádské čtyřky

Souhlas s přijetím různých skupin migrantů, podíl souhlasů z platných odpovědí v %			
	ESS 2. vlna 2004-2005	ESS 4. vlna 2008-2009	ESS 6. vlna 2012-2013
<i>Lidé stejné rasy nebo stejného etnika</i>			
Česká republika	52	45	44
Maďarsko	49	62	48
Slovensko	72	61	54
Polsko	71	79	77
<i>Lidé jiné rasy nebo etnické skupiny</i>			
Česká republika	42	35	32
Maďarsko	19	19	25
Slovensko	61	51	42
Polsko	61	71	69

Zdroj: Evropský sociální výzkum (ESS), vlna 2 (2004-2005), vlna 4 (2008-2009), vlna 6 (2012-2013); N=14 759. Poznámka: Souhlas je vypočítán z odpovědí "dovolit hodně lidem" a "dovolit některým". Dopočetem do 100 % jsou odpovědi "dovolit to malému počtu" a "nedovolit nikomu". Uvedeny jsou podíly z platných odpovědí.

Souhlas s přijetím „lidí z chudších mimoevropských zemí“ v zemích Visegrádské čtyřky

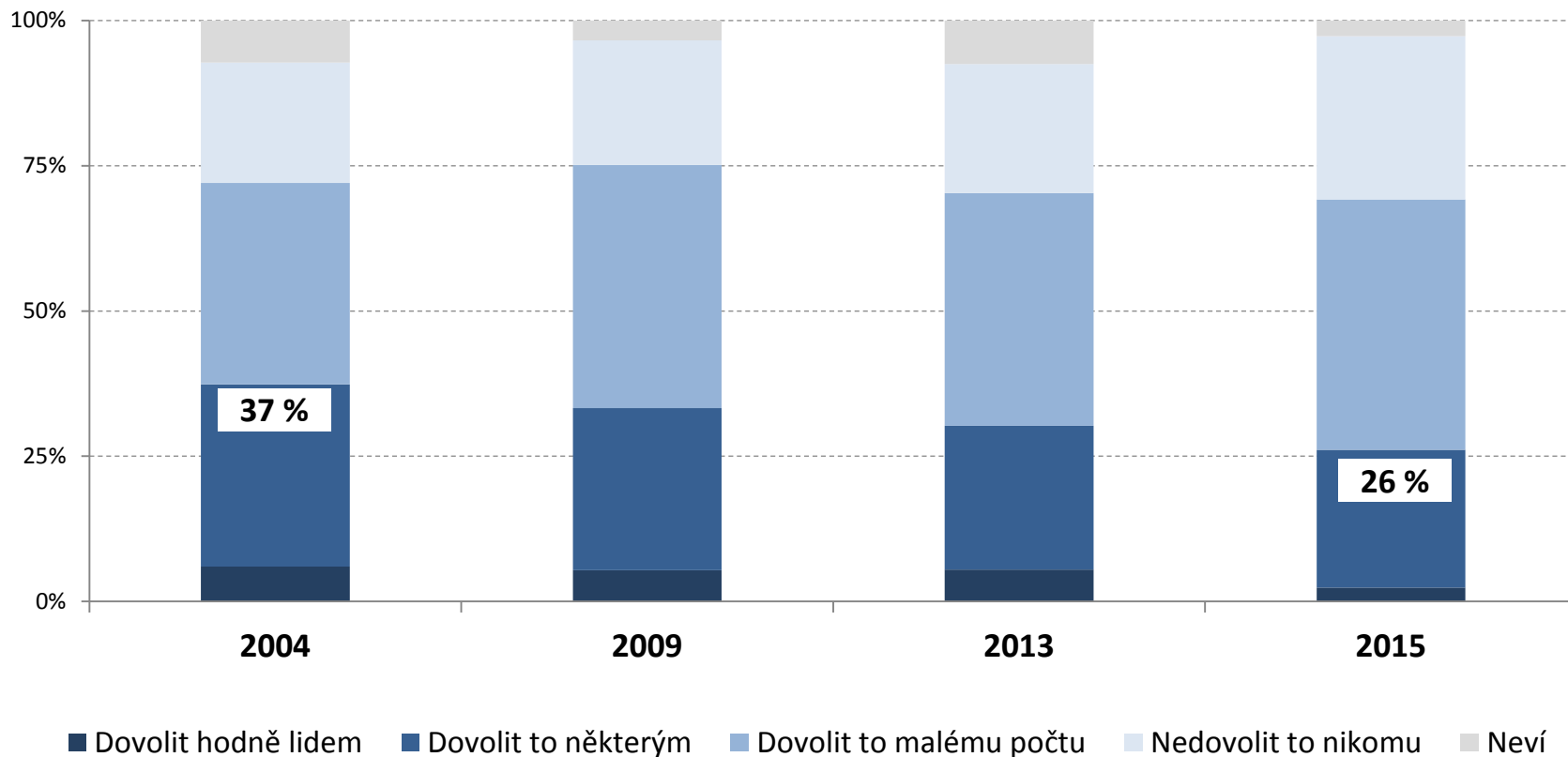
■ Dovolit hodně lidem ■ Dovolit to některým ■ Dovolit to malému počtu ■ Nedovolit to nikomu ■ Neví

Zdroj: Evropský sociální výzkum (ESS), vlna 2 (2004-2005), vlna 4 (2008-2009), vlna 6 (2012-2013)

Y. Leontiyeva. Postoje k imigrantům v České republice a v Evropě, 16. října 2015, seminář v PSP ČR

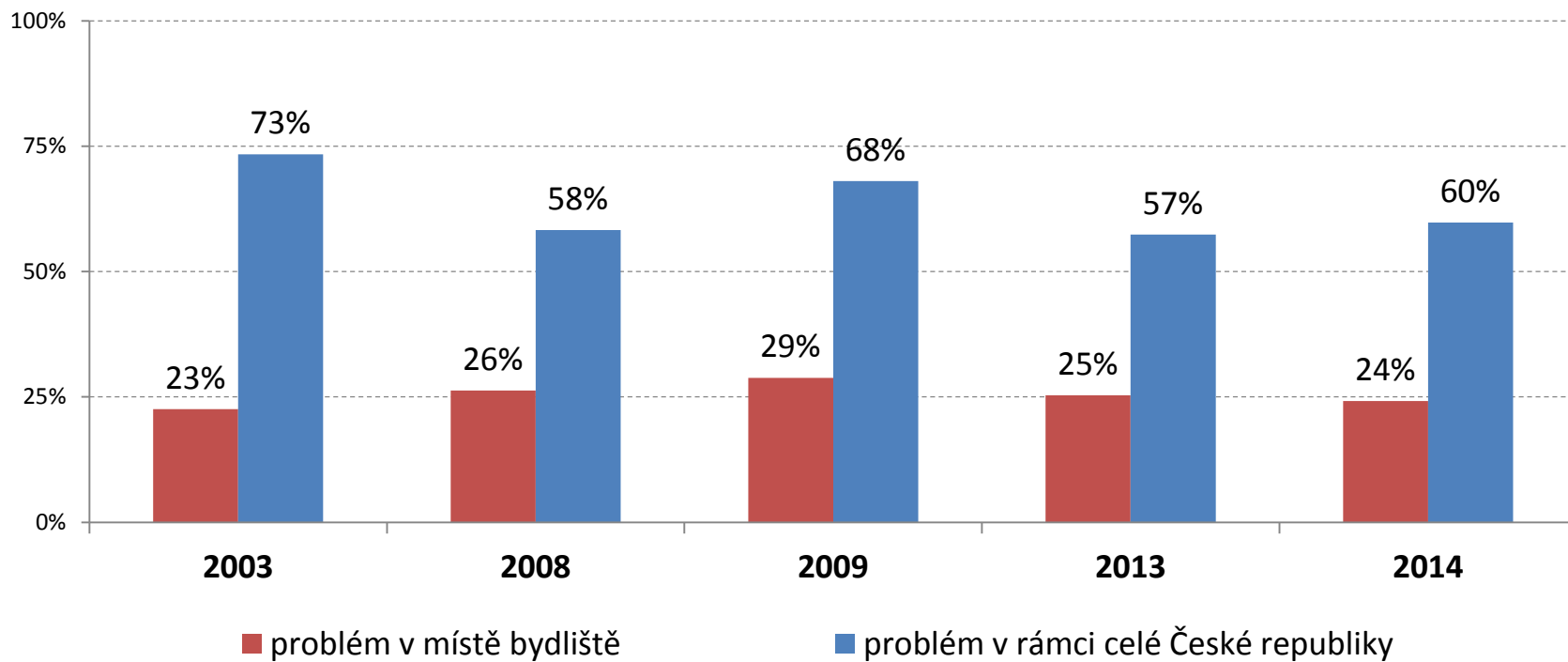

Souhlas s přijetím „lidí z chudších mimoevropských zemí“ v České republice

Zdroj: Evropský sociální výzkum (ESS), vlna 2 (2004), vlna 4 (2009), vlna 6 (2013), vlna 7 (2015)

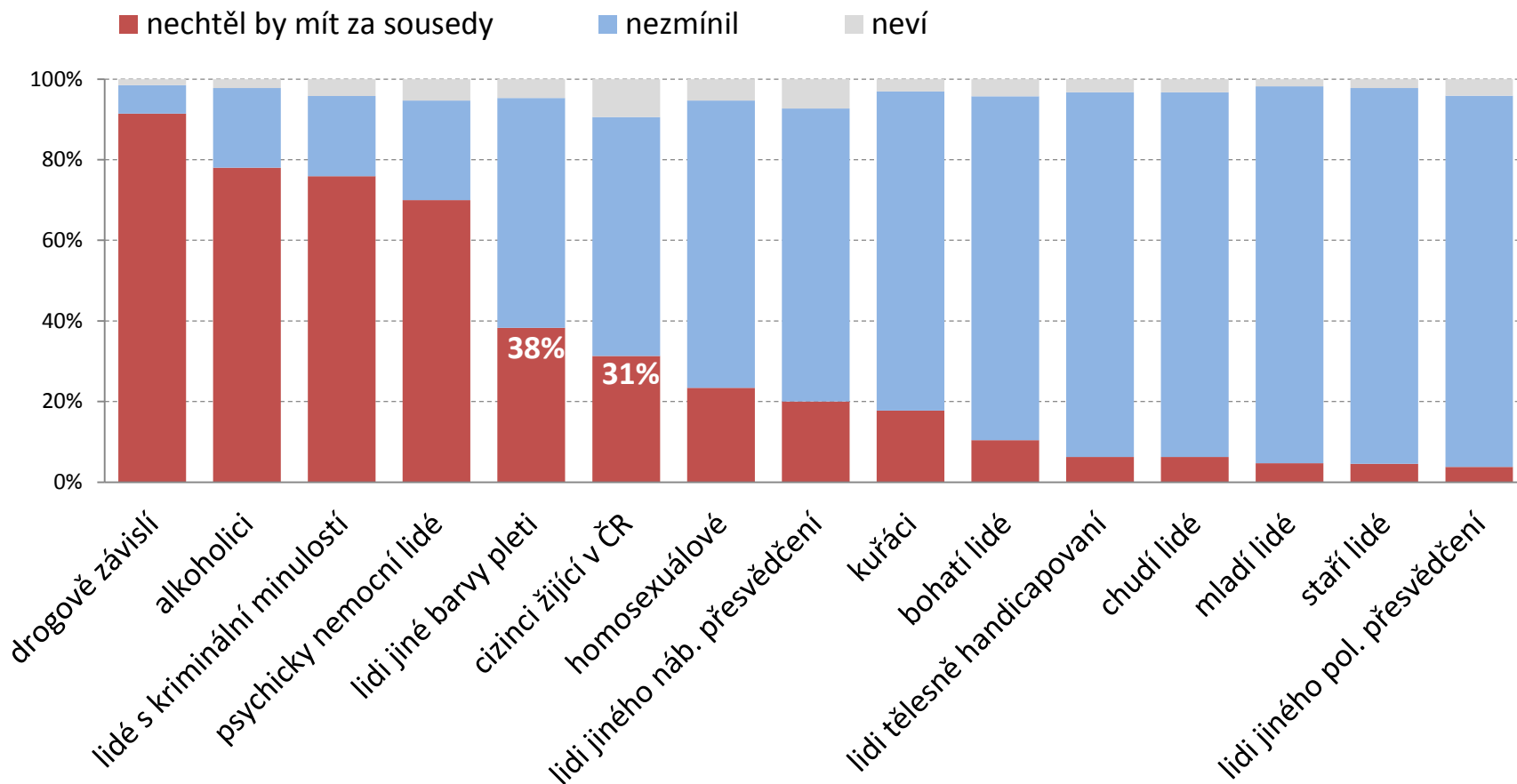
Nahlížení na přítomnost občanů jiných národností jako problém v letech 2003 – 2014.

Zdroj: CVVM Naše společnost 2003 květen, 2008 březen; 2009 březen; 2013 březen; 2014 březen

- ✓ 33 % dospělých obyvatel České republiky má přátele a známé mezi cizinci žijícími v této zemi dlouhodobě (CVVM, únor 2015)

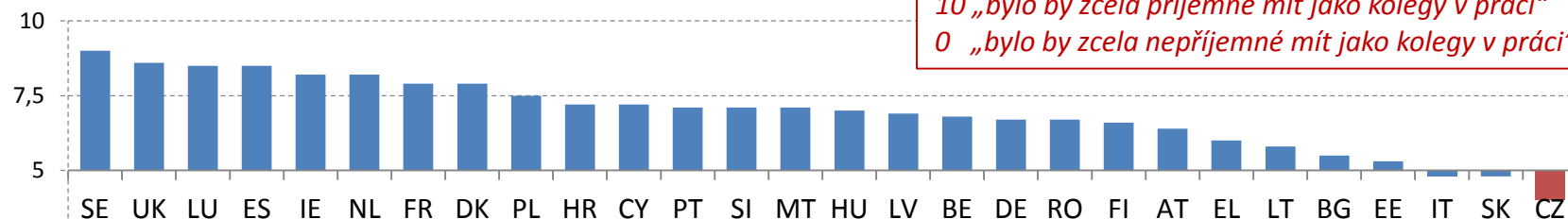
Cizinci a lidé jiné barvy pleti jako nechtění sousedé

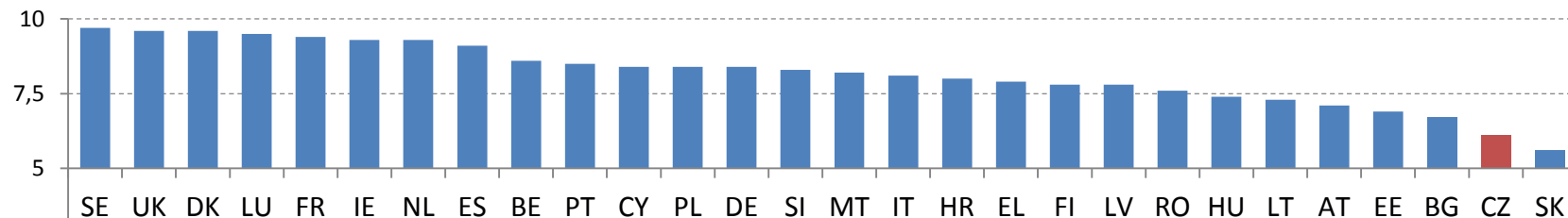
Zdroj: CVVM Naše společnost 2015 únor

„Kontaktní hypotéza“: obavy jako strach z neznámého - I

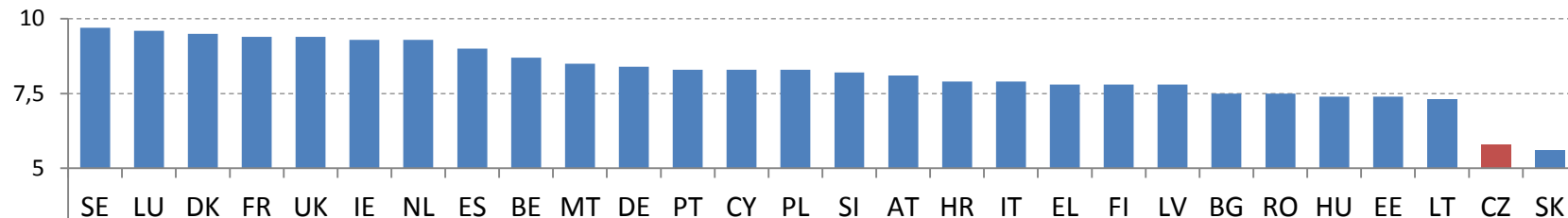
10 „bylo by zcela příjemné mít jako kolegy v práci“
0 „bylo by zcela nepříjemné mít jako kolegy v práci“

Romy

Černochoy

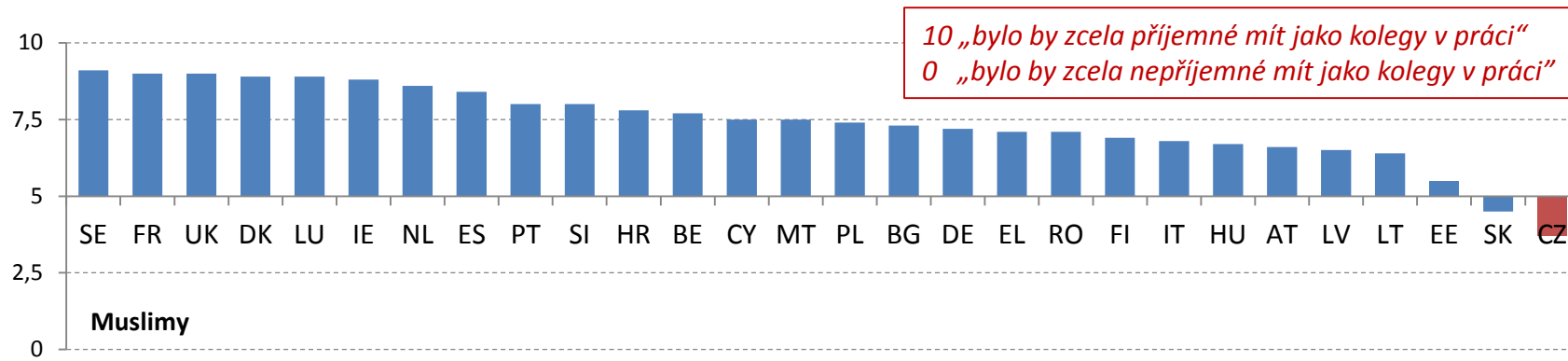

Asiaty

Zdroj: Eurobarometer 83.4, květen- červen 2015; N=27 718.

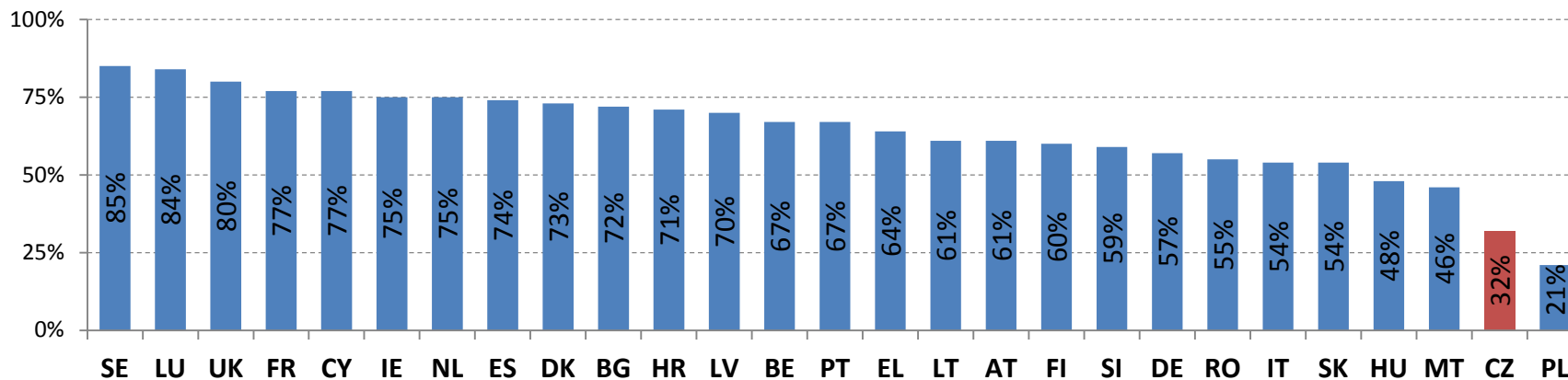
Y. Leontiyeva. Postoje k imigrantům v České republice a v Evropě, 16. října 2015, seminář v PSP ČR

„Kontaktní hypotéza“: obavy jako strach z neznámého - II

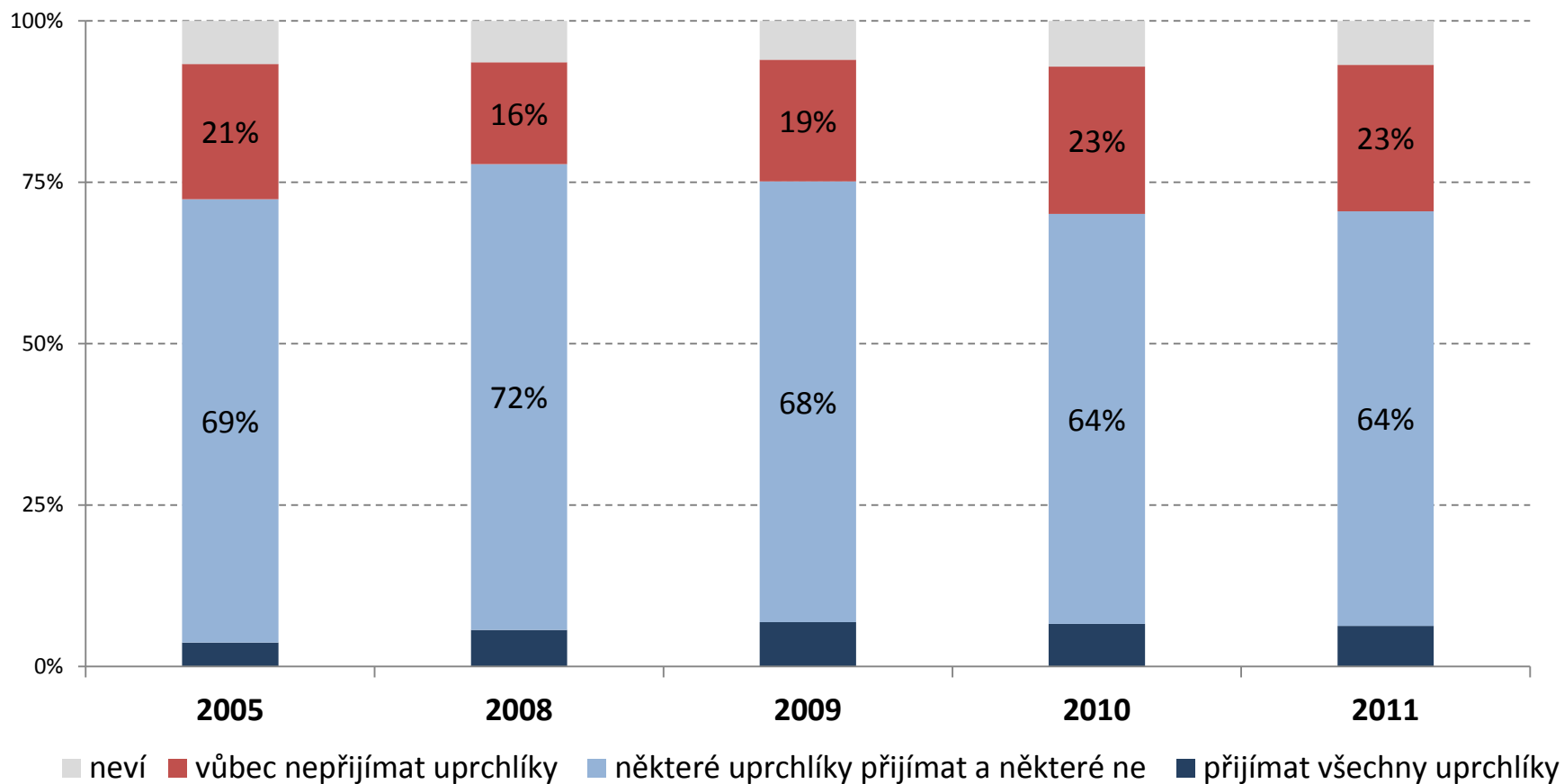
Zdroj: Eurobarometer 83.4, květen- červen 2015; N=27 718.

Podíl lidí, kteří mají přátele nebo známé odlišného etnického původu, EU-28, 2015

Zdroj: Eurobarometer 83.4, květen- červen 2015; N=27 718.

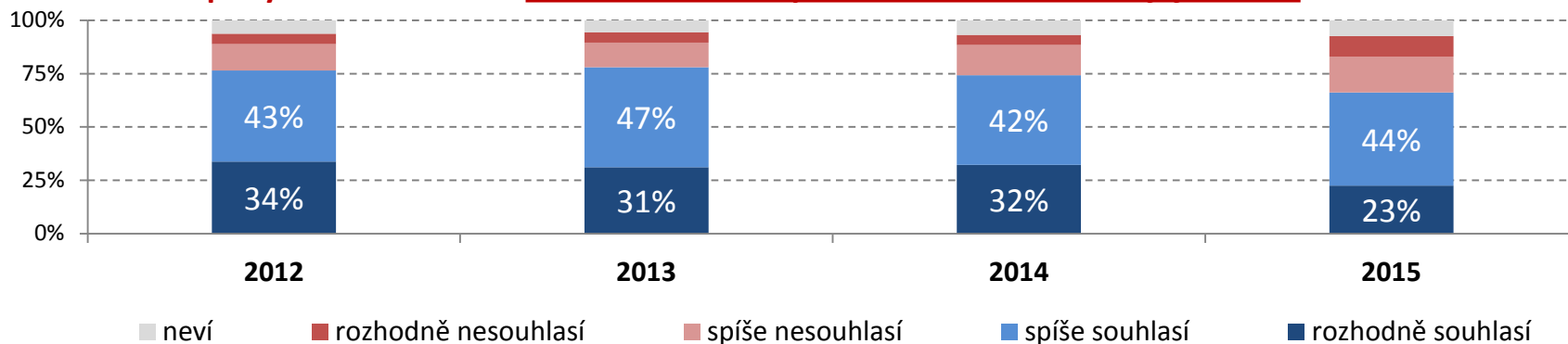
Názor na uprchlíky v ČR v uplynulých letech

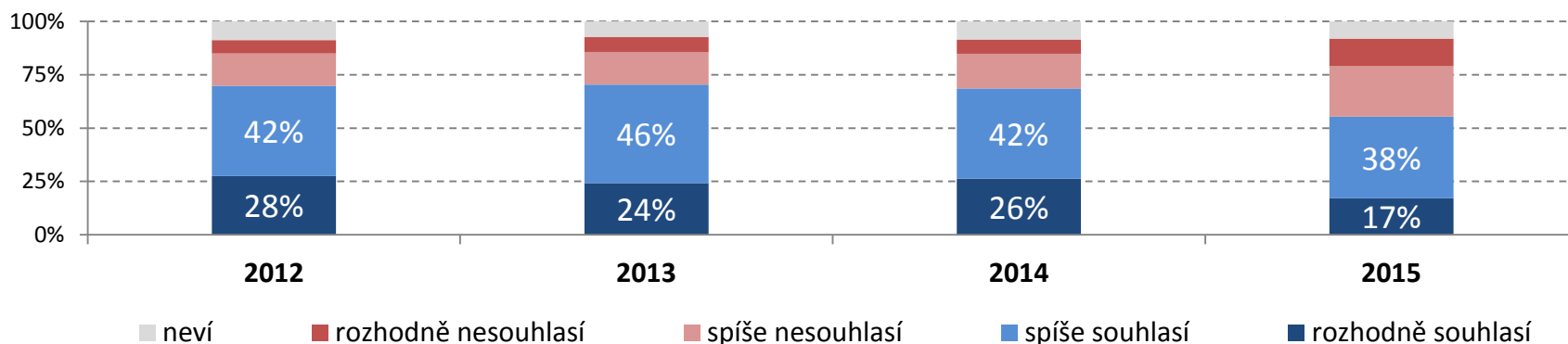
Zdroj: CVVM Naše společnost 2005 únor, 2008 březen, 2009 březen, 2010 březen, 2011 březen

Názor na uprchlíky v ČR v uplynulých letech a dnes

Souhlas s pobytem cizinců kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi

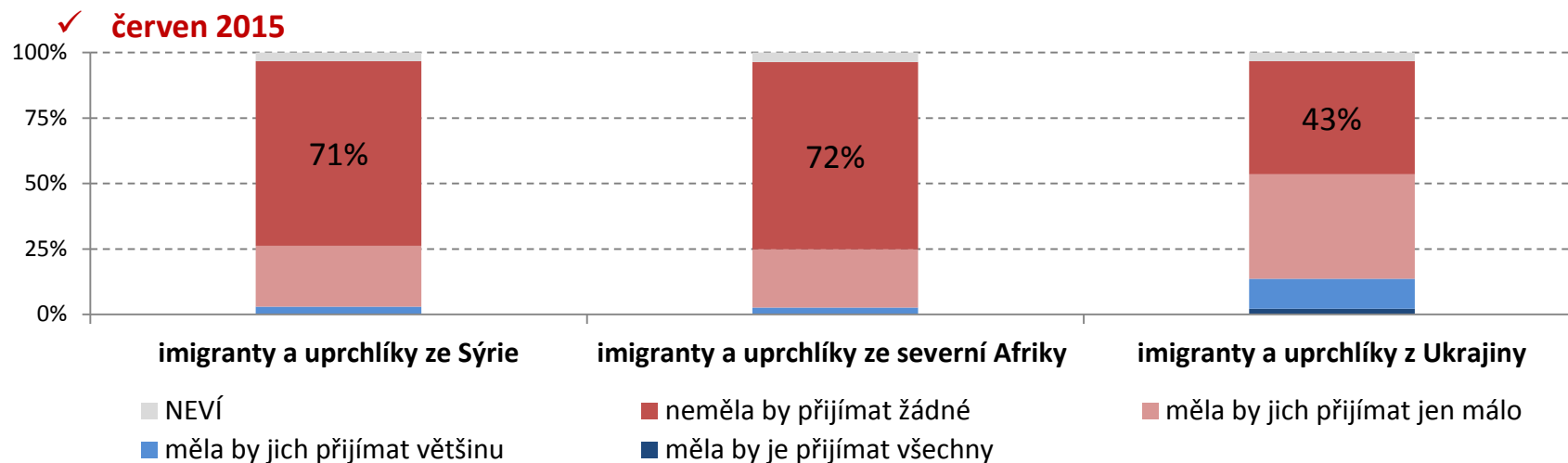
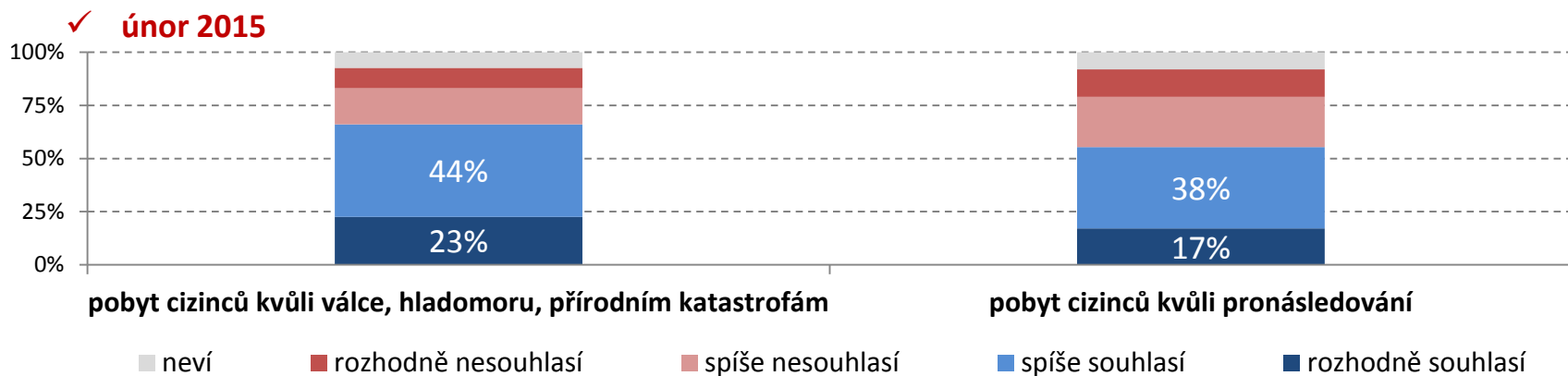

Souhlas s pobytem cizinců kvůli pronásledování ve své zemi z náboženských, rasových a politických důvodů

Zdroj: CVVM Naše společnost 2012 březen, 2013 březen, 2014 březen, 2015 únor

Proměna názoru na uprchlíky v ČR v roce 2015 - I

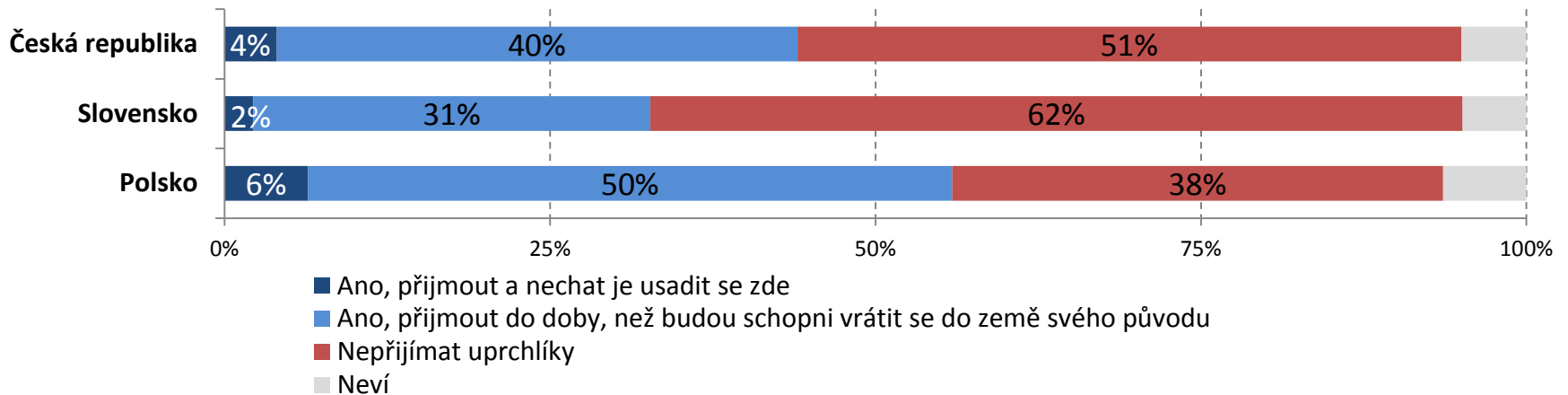

Zdroj: CVVM Naše společnost 2015 únor a červen

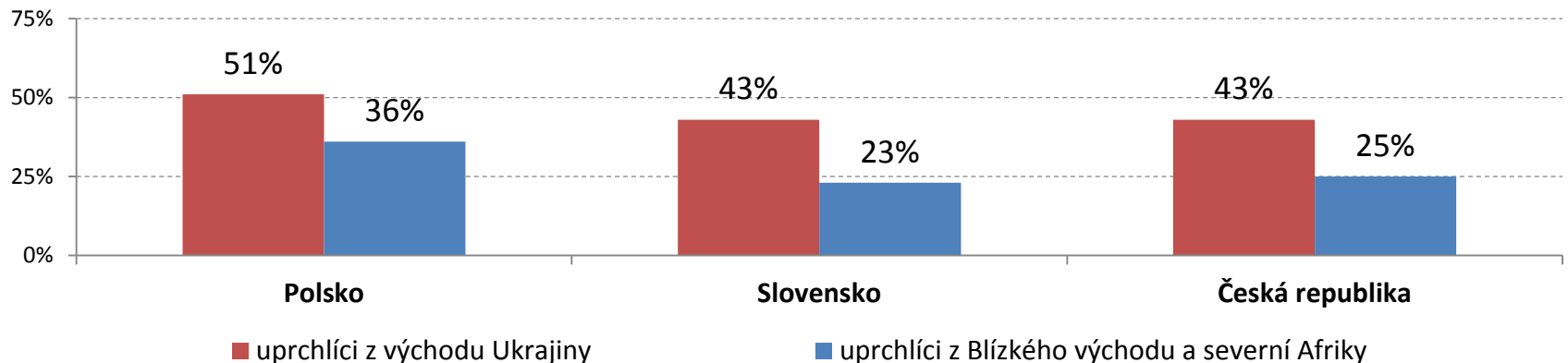

Proměna názoru na uprchlíky v ČR v roce 2015 - II

✓ přijímání uprchlíků ze zemí postižených válečným konfliktem

✓ Souhlas s přijímáním uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky a z Ukrajiny

Zdroj: M. Buchtík (CVVM) Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků září 2015

Data: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost září 2015 (N=994; 15+); Slovensko – FOCUS září 2015 (N= 1003; 18+); Polsko – CBOS srpen 2015 (N=1040; 18+).

Kde získat data o postojích k migrantům?

Zájemce o téma postojů české populace k migrantům můžeme odkázat na on-line datovou knihovnu **Českého sociálněvědního datového archivu**, kde je možné dohledat data z několika sociologických šetření na toto téma, včetně dat CVVM probíraných v tomto článku:

<http://archiv.soc.cas.cz/>

✓ Doporučené odborné publikace na toto téma:

- Leontiyeva, Y. 2015. „Postoje k migrantům v zemích Visegrádské čtyřky: proměny v čase a kontextuální vlivy“. Pp. 143–158 in K. Plecítá (ed.). *Národní identity a identifikace. Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- Leontiyeva, Y., L. Novotný 2010. „Je česká společnost tolerantní? Postoje vůči národnostním menšinám a cizincům“. Pp- 216–230 in H. Maříková, T. Kostelecký, T. Lebeda, M. Škodová (eds.). *Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- Leontiyeva, Y., M. Vávra (eds.). 2009. *Postoje k imigrantům*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Chaloupková J., P. Šalamounová 2006. „Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích“. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 42(1): 57–80.
- Rabušic L., A. Burjanek. 2003 *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?* Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Děkuji za vaši pozornost!

Mgr. Yana Leontiyeva, Ph.D.

Yana.leontiyeva@soc.cas.cz

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.